

KİTAP TANITMA

ARI KOVANINA ÇOMAK SOKMAK

Tuğrulhan KARADUMAN*

*Ahmet Yaşar OCAK, **Arı Kovanına Çomak Sokmak**, Haz.: Haşim Şahin, Timaş Yayınları, Hatırat Dizisi, 13,5 cm x 21 cm, Karton Kapak, 2. Hamur, Ciltsiz, 528 sayfa, ISBN: 978-605-08-1672-3, İstanbul 2014.*

Haşim Şahin'in 2014 yılında Timaş Yayınları'ndan çıkan "*Arı Kovanına Çomak Sokmak*" adlı kitabı, Ahmet Yaşar Ocak'ın biyografisini ve Türkiye'de tarihçiliğin durumunu ele almaktadır.

Eser, 4 bölümden oluşmaktadır: İlk bölümde; aile ve çocukluk yıllarına, ikinci bölümde asistanlık ve hocalık yıllarına, üçüncü bölümde; Türkiye'de tarih yazımı ve yayını konularına, dördüncü bölümde ise, çalıştığı ve işlediği konulara değinmiştir.

Birinci başlık olan "*Anadolu'nun Bağrında Geçirilen Çocukluk ve Okul Yılları*" bölümünde, Ocak'ın çocukluk ve okul yıllarında okuduğu kitaplara, derslerine giren hocalara ve almış olduğu derslerden bahsedip, Ocak'ın doğduğu şehir olan Yozgat tarihine ve 18. yüzyılın önemli ayan ailelerinden olan Çapanoğulları hakkında önemli bilgiler verip, Ocak'ın ailesinin tarikat mensuplarıyla ilişkisi olduğuna değinmiştir.

"*Asistanlık ve Hocalık Yılları*" adlı ikinci bölümde yazar, yüksek lisans ve doktora yıllarından bahsetmiştir. Bu bölümde, Yüksek Lisans'ta almış olduğu dersler ve derslerine giren hocalara değinmiş, Yüksek Lisans Tezi olarak "*Osmanlı İmparatorluğu'nda Zaviyeler*" adlı çalışmasını başarılı bir şekilde bitirdiğini belirtmiştir.

Doktora yıllarında (1974-1978) Ocak, Nejat Göyünç'ün tavsiyesi üzerine Fransa'ya Irene Melikoff'un yanına gitmiştir. Doktora tezi olarak "*Babailer İsyanı*" adlı çalışmasını başarılı bir şekilde jüri üyelerinin önünde verdikten sonra Hacettepe Üniversitesi'ne dönüp Yeniçağ Avrupa, İslam Dünyası Tarihi, Tarih Bibliyografyası derslerini vermiştir. Ancak Ocak, daha çok Selçuklu ve Osmanlı Dönemi Kültür ve Dini Tasavvufi tarihiyle ilgili dersleri vermek gibi bir düşüncesi olduğunu belirtmiştir. Kitabın üçüncü bölümü ise "*Türkiye'de Tarih Yazımı ve Yaklaşımı*" başlığı altında hazırlanmıştır. Ocak, Türkiye'de belirli akademik çevrelerce tarih problemlerine yaklaşımla ilgili bir iptidai zihniyet olduğunu, bunu da tarihçiliğin önünde-

* Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi.

ki en büyük engellerden birisi olarak gördüğüne değinmiş, bu engeli kaldırmak içinse, Cumhuriyet'ten beri var olan resmi tarih anlayışının etkisinden kurtulup, toplumu ve tarihi bir bütün olarak ele almak gerektiğini belirtmiştir.

Tarihçiliğin gelişmesindeki en büyük diğer engel olarak “*Türkosantik*” olmasıdır, demiştir. Batı'nın Sanayi Devrimi ile birlikte hegemonyası altına aldığı ülkeleri bir yandan sömürürken, diğer yandan onları iyi bir şekilde yönetebilmek için onları tanıma ihtiyacı duyduğunu belirtmiştir. Böylece kendilerini sorgulamayı öğrenip, metodolojik eksikliklerini tamamlamaya çalıştıklarına değinmiştir. Ocak, bizlerin de böyle yapması gerektiğini belirtmiştir. İyi bir tarihçi yetiştirmemizin nedenini, filoloji ve felsefe kavramlarından yoksun kalışımıza bağlamıştır. Şerif Mardin, “*Türkiye’de İslami bilim ve düşüncesinin gelişmesine; Türkiye’de katı bir laiklik telakkisinin engel olduğunu belirtir.*” Türkiye’de tarihçiliğin giderek günümüze doğru bir seviye kaybına uğradığını da belirten Ocak, bu durumun nedeni olarak, üniversitelere gelen öğrencilerin önceden temel bir alt yapısının olmamasına bağlamıştır. Batıda ise insanların daha lisedeyken birkaç dil öğrenmeye başladıklarını belirtmiştir.

Ocak, Türkiye’de Tarih Yayıncılığı konusunda, yayınevlerinin eserleri iyice tetkik etmeden, bilinçsizce bir şekilde işleme tabi tuttuklarını belirtmiştir. Bizdeki en büyük eksikliklerden biri olarak, Avrupa’daki gibi çalışan ciddi bir editörlük ve redaktörlük kurumunun olmamasına değinip, tarihçilerimizin bazılarının popüler olma arzusunun, tarihçiliği tetikleyen faktörlerden birisi olduğunu söylemiştir. Aynı zamanda bu tarihçilerle işbirliği yapan birtakım yayınevlerini de eleştirmektedir.

Haşim Şahin, Ocak’ın Türklerin İslam’ı kabulü ve sonrası gibi bir alanı seçmesindeki temel faktör olarak; Türklerin, İslam’ın devlet politikasına, toplum-devlet ilişkisine, toplum ve kültür hayatına nasıl yansıyor, toplumu nasıl dönüştürdüğü’nü anlamak olduğunu belirtmesi olarak görmüştür. İlerleyen bölümlerde, Ocak’ın yapmış olduğu sempozyumlar ve çalışmalar hakkında önemli bilgiler vermiştir.

Dördüncü başlık olan “*Bir Bilim Adamının Tarihe Düştüğü Sıradışı Notlar*” bölümünde, Ocak’ın çalışmalarında kullandığı metod ve işlediği konulardan bahsetmiştir. Şahin, Ocak’ın çalışmalarında ele almış olduğu konuların, terimlerin nasıl ve hangi çerçevede kullanıldığına özen gösteren Ocak, folklorik araştırmalara da önem verdiğini belirtmiştir. Ocak’ın çalışmalarını titiz bir biçimde tarihsel ve sosyolojik boyutuyla daha doğrusu tüm boyutuyla ele aldığına değinmiştir. Türk tarihinde İslam konusunu ele alma nedeni olarak, Tanzimat’la başlayarak Cumhuriyet’in ilanından günümüze kadar Türkiye’nin siyasi, hukuki, toplumsal ve kültürel hayatında temel bir tartışma haline gelmiş olan İslam meselesinin her zaman Türkiye’de tartışılan konulardan birisi olarak tercih ettiğini belirtir. Ocak’ın devamlı üzerinde durduğu noktalardan biri de; araştırma yaparken, “*zihniyet, bilimsel altyapı, metodoloji*” kavramlarına yapmış olduğu vurgu, çok önemlidir. İlerleyen bölümlerde, Türk tarihinde İslam’ın görüntülenişi, toplumun en alt tabakalarından en üst mekanizmalarına kadar kazanmış olduğu niteliklere değinip, son kısımda “*Alevilik ve Bektaşilik*” konularına değinmiştir.

Netice olarak; Haşim Şahin’in Ahmet Yaşar Ocak’la yapmış olduğu bu söyleşi, Ocak’ın hayatının anlatıldığı bir biyografi türündedir. Ocak, günümüzde yeterince ilahiyat fakülteleri başta olmak üzere birçok kurumun bu tür alanlara yönelmediğini belirtmiştir. Ocak’ın devamlı üzerinde durduğu noktalardan birisi de; araştırma yaparken, zihniyet, bilimsel altyapı, metodoloji kavramlarına yapmış olduğu vurgu, çok önemlidir. Ocak’ın vermiş olduğu mesajlar ve ele almış olduğu konular şüphesiz ki, günümüz Türkiye’si için ehemmiyeti olan mesajlardır. Okuyanlara gerçekten güzel bir vakit geçirmesini sağlayacak, sade ve anlaşılır bir dille yazılmıştır. Ocak’ın arkadaşları ve hocalarına da yer vermesi eserin önemini bir kat daha artırmıştır.